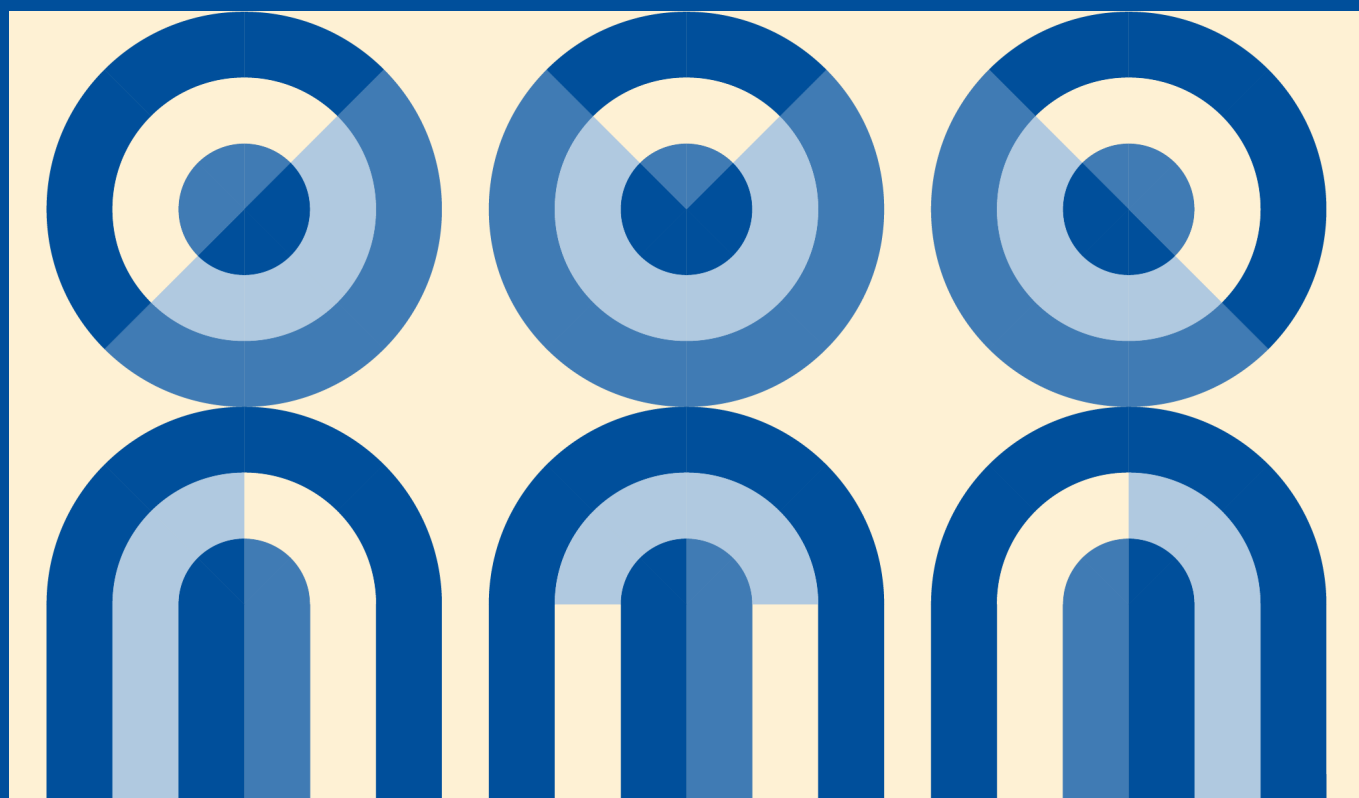

Kommunernes køb og salg af botilbud på voksenområdet, 2018-2024

En analyse af kommunernes udgifter til køb og indtægter
fra salg af botilbud på det specialiserede voksenområde

Kommunernes køb og salg af botilbud på voksenområdet, 2018-2024
– En analyse af kommunernes udgifter til køb og indtægter fra salg af botilbud på det specialiserede voksenområde

© VIVE og forfatterne, 2026

e-ISBN: 978-87-7582-543-1

Arkivfoto: VIVE

Projekt: 210544

Finansiering: VIVE

VIVE

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11

1052 København K

www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

VIVE støtter FN's verdensmål og angiver her, hvilket eller hvilke verdensmål der knytter sig til publikationen.

Forord

Kommunerne har myndigheds-, finansierings- og forsyningsansvaret for botilbud til voksne med handicap eller psykiske lidelser.

VIVE gør i denne analyse status over kommunernes køb og salg af botilbudspladser i 2024 og ser på udviklingen i perioden 2018-2024. Vi har opgjort kommunernes udgifter til køb af botilbudspladser hos andre kommuner, regioner og private leverandører samt kommunernes indtægter fra salg af botilbudspladser til andre kommuner. Analysen er finansieret af VIVE som en nøgletalspublikation.

Analysen er udarbejdet af projektchef Camilla T. Dalsgaard og chefanalytiker Kasper Lemvigh.

Ulrik Hvidman

Forsknings- og analysechef for VIVE Styring og Økonomi

Indholdsfortegnelse

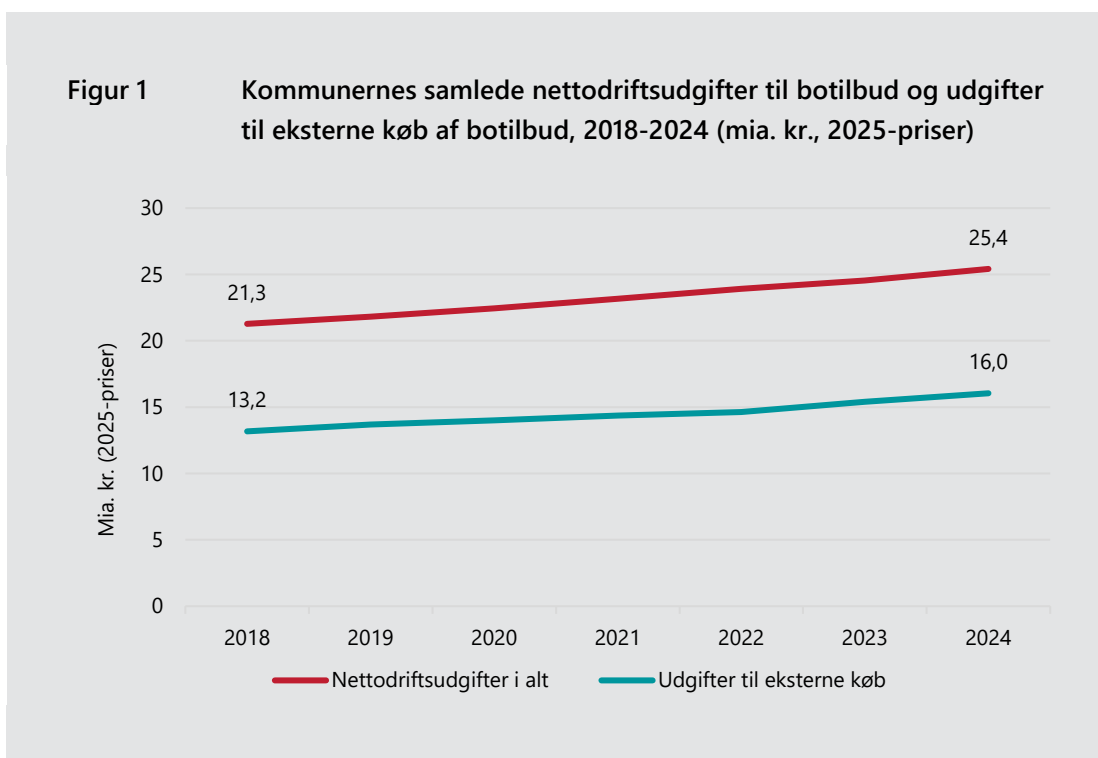
Hovedresultater	5
Afrapportering	11
1 Baggrund, formål og fremgangsmåde	12
1.1 Baggrund og formål	12
1.2 Fremgangsmåde	12
1.3 Læsevejledning	14
2 Kommunernes samlede nettodriftsudgifter og udgifter til køb af botilbud	15
2.1 Nettodriftsudgifter og købsudgifter – hele landet	15
2.2 Nettodriftsudgifter og købsudgifter – fordelt på beliggenhedsregion	22
2.3 Nettodriftsudgifter og købsudgifter – fordelt efter kommunestørrelse	28
3 Kommunernes indtægter fra salg af botilbud	34
3.1 Salgsindtægter – hele landet	34
3.2 Salgsindtægter – fordelt på beliggenhedsregion	35
3.3 Salgsindtægter – fordelt efter kommunestørrelse	37
Litteratur	40

Hovedresultater

Kommunerne har ansvaret for botilbud til voksne med særlige behov. I 2023 var der omkring 29.000 botilbudspladser på landsplan, og udgifterne til botilbud udgjorde i 2024 godt 25 mia. kr. Botilbudsområdet adskiller sig fra mange andre kommunale serviceområder ved, at kommunerne køber og sælger relativt mange pladser. Det hænger bl.a. sammen med, at borgergruppen har meget forskelligartede behov, og den enkelte kommune derfor ikke selv kan drive botilbud til samtlige målgrupper. Denne analyse giver et opdateret billede af kommunernes udgifter til eksterne køb og indtægter fra salg af botilbudspladser i perioden 2018-2024.

Stigende botilbudsudgifter – stabil andel til køb af eksterne pladser 2018-2024

I 2024 var de samlede nettodriftsudgifter til botilbud 25,4 mia. kr. Heraf brugte kommunerne i alt 16,0 mia. kr. på eksterne køb hos andre kommuner, regioner og private leverandører. De samlede nettodriftsudgifter til botilbud er steget med 4,1 mia. kr. svarende til 19 % i faste priser fra 2018 til 2024. I samme periode er de eksterne købsudgifter steget med 2,8 mia. kr. svarende til 22 % (se Figur 1).

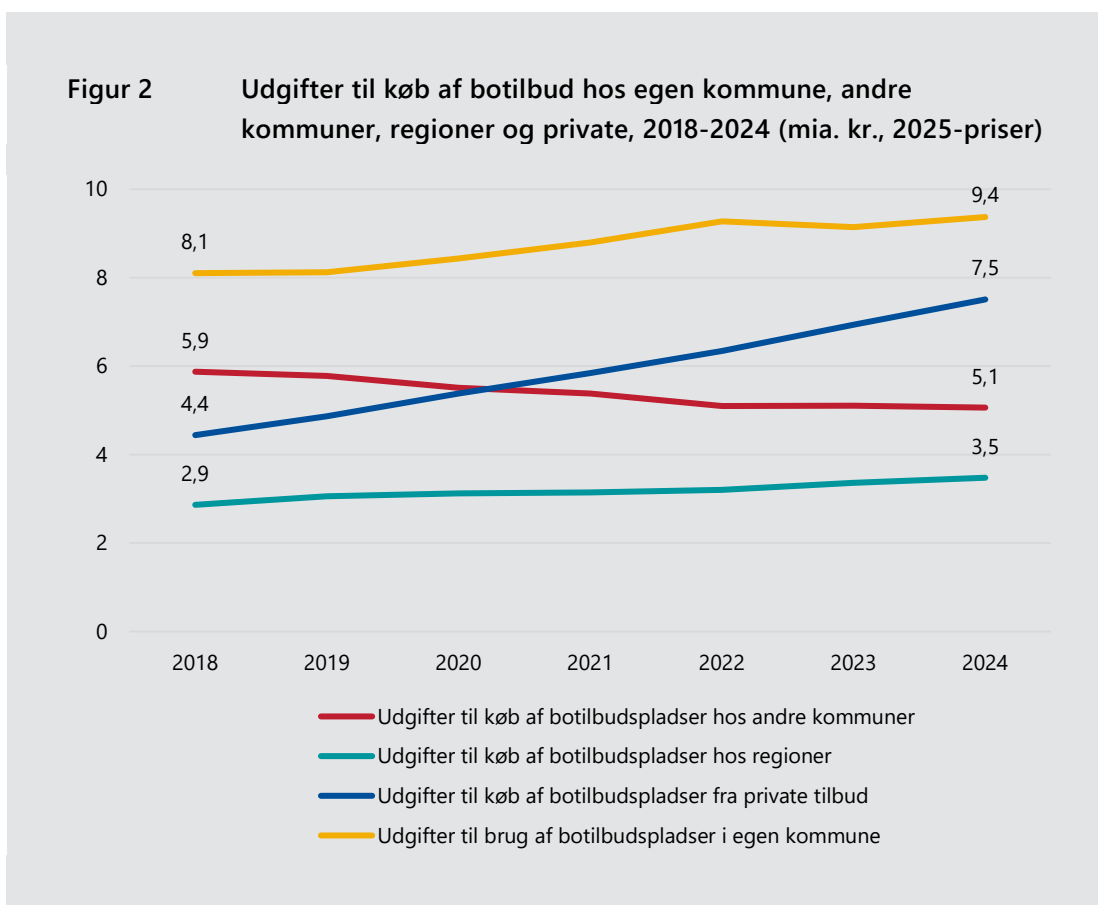
Kilde: Kommunale regnskabsdata fra Danmarks Statistik og VIVEs egne beregninger.

Udviklingerne i samlede udgifter og udgifter til eksterne køb har altså nogenlunde fulgt hinanden i perioden. Derfor har købsandelen, dvs. den andel af udgifterne, der bruges på eksterne køb, ligget relativt stabilt på 61-63 % i årene 2018-2024.

Ændret leverandørstruktur 2018-2024

Købsandelen var 63 % i 2024. Hver gang kommunerne brugte 100 kr. på botilbud, gik de 63 kr. således til at betale for pladser hos eksterne leverandører. Heraf gik knap 20 kr. til andre kommuner, knap 14 kr. til regionerne og knap 30 kr. til private og selvejende tilbud. De resterende 37 kr. gik til at betale for botilbud drevet af egen kommune.

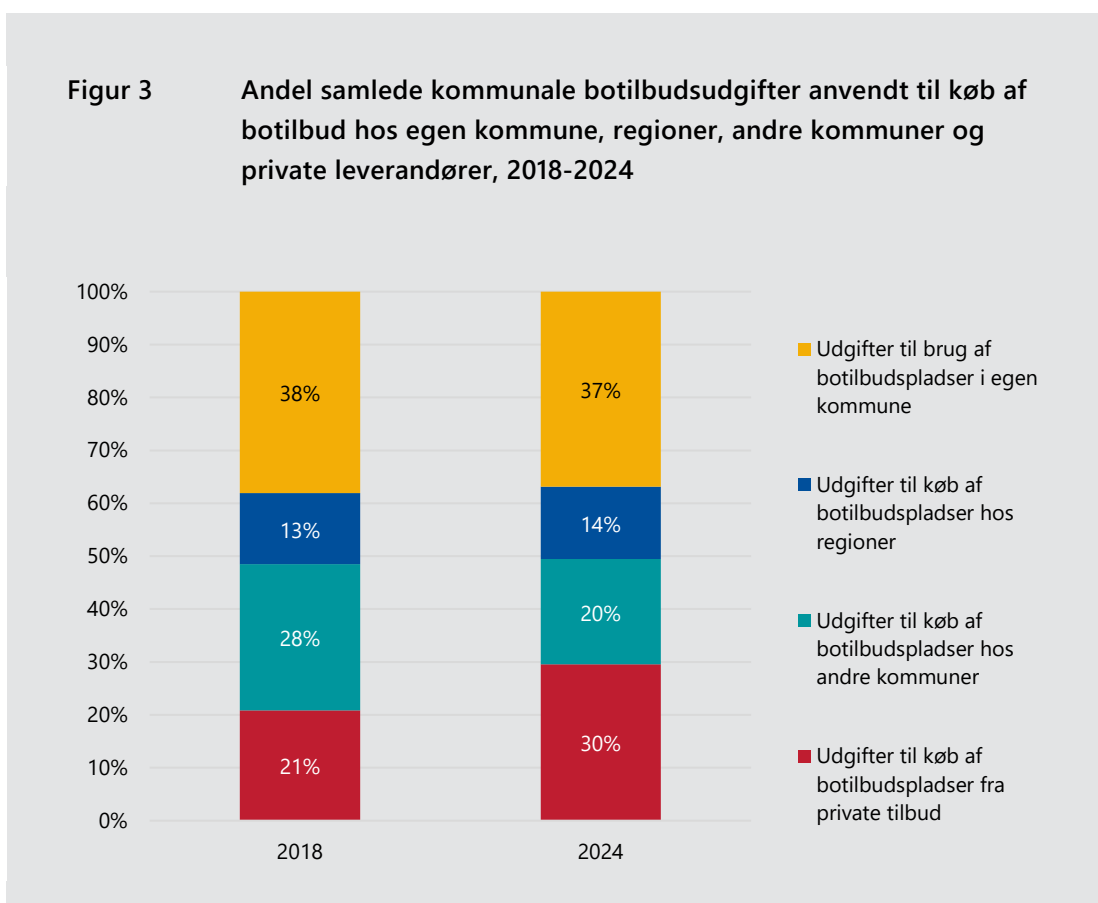
Udgifterne til forskellige leverandørtyper har udviklet sig forskelligt fra 2018 til 2024. Udgifter til køb hos private er steget med 3,1 mia. kr., mens udgifter til køb hos regionerne er steget med 0,6 mia. kr. Udgifter til køb hos andre kommuner er faldet med 0,8 mia. kr., mens udgifter til botilbud drevet af egen kommune omvendt er steget med 1,3 mia. kr. (se Figur 2).

Kilde: Kommunale regnskabsdata fra Danmarks Statistik og VIVEs egne beregninger.

Samtidig med disse udviklinger i udgifterne ser der ud til at være sket en stigning i antallet af godkendte pladser i private botilbud, mens antallet af godkendte kommunale og regionale botilbudspladser ser nogenlunde stabilt ud i perioden.

Udviklingen i udgifterne medfører en ændret udgiftsmæssig leverandørsammensætning på området, hvor udgifter til køb hos private fylder mere og udgifter til køb hos andre kommuner mindre, mens udgifter til køb hos regioner og tilbud i egen kommune fylder omtrent det samme som tidligere set i forhold til de samlede botilbudsudgifter (se Figur 3).

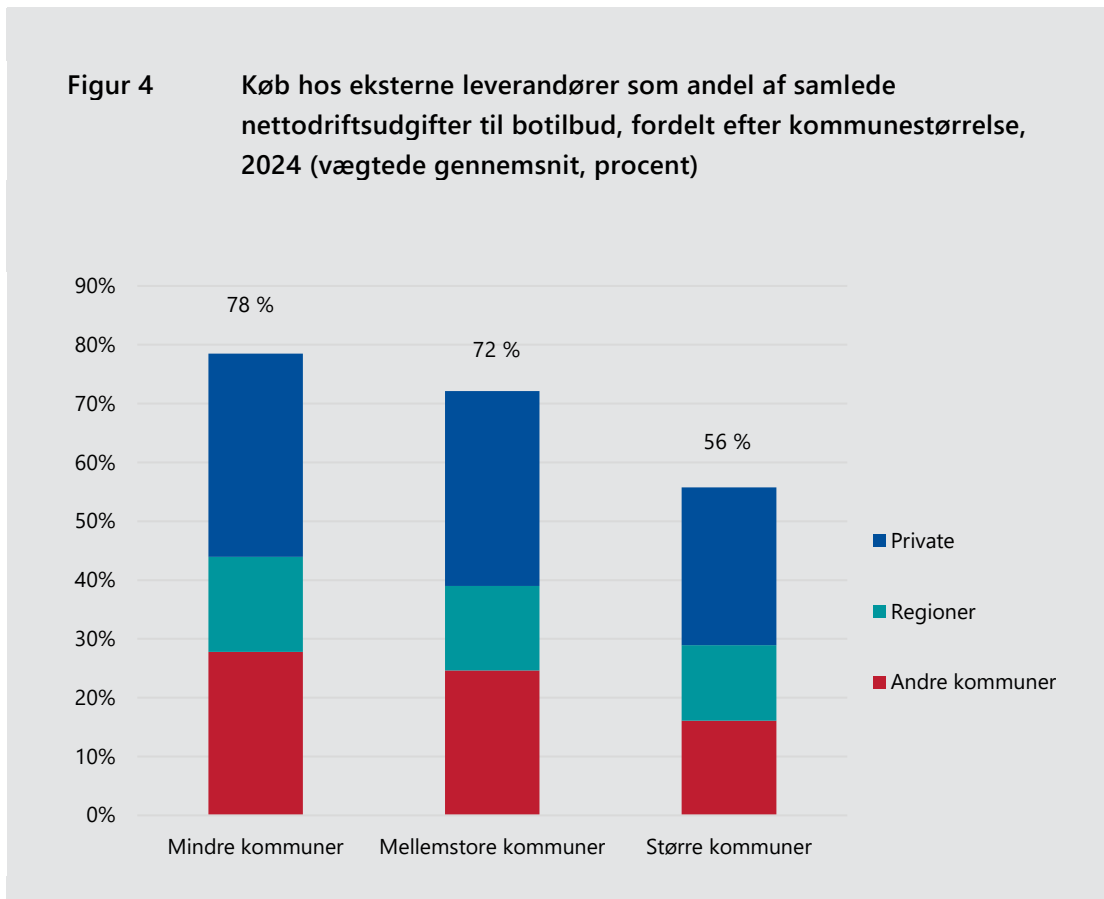

Anm.: De steder i figuren, hvor tal ikke summerer korrekt, skyldes afrunding.

Kilde: Kommunale regnskabsdata fra Danmarks Statistik og VIVEs egne beregninger.

Mindre kommuner køber mere end større

Analysen viser også, at mindre kommuner køber mere eksternt end større kommuner, der er mere selvforsynende. Således bruger den mindste tredjedel af landets kommuner 78 % af botilbudsudgifterne til eksterne køb i 2024, mens den største tredjedel bruger 56 %. Sammensætningen af udgifterne på de forskellige typer af eksterne leverandører er dog relativt ens mellem kommuner af forskellige størrelser (se Figur 4).

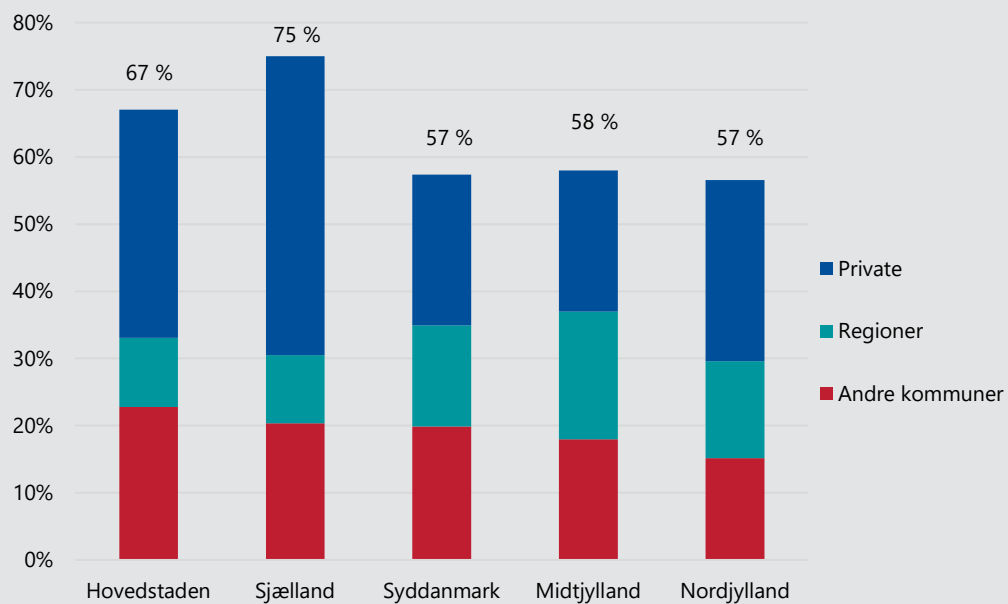

Kilde: Kommunale regnskabsdata fra Danmarks Statistik og VIVEs egne beregninger.

Geografiske forskelle i eksterne køb

Analysen viser, at der er geografiske forskelle i købsandele. Kommunerne i Østdanmark bruger en større andel af deres botilbudsudgifter til køb hos eksterne leverandører end kommunerne i Vestdanmark (se Figur 5).

Figur 5 Køb hos eksterne leverandører som andel af samlede nettodriftsudgifter til botilbud, fordelt efter beliggenhedsregion, 2024 (vægtede gennemsnit, procent)

Kilde: Kommunale regnskabsdata fra Danmarks Statistik og VIVEs egne beregninger.

Faldende mellemkommunal samhandel over tid

Faldet i køb af botilbud hos andre kommuner fra 2018 til 2024 afspejler sig i kommunernes indtægter fra salg af botilbud. Således er indtægterne på landsplan i faste priser faldet fra 5,8 mia. kr. i 2018 til 5,3 mia. kr. i 2024, hvilket svarer til et fald på 10 %.

Større kommuner har *absolut set* højere salgsindtægter end mindre kommuner, dvs. større salgsvolumen samlet set. *Relativt set* har mindre kommuner imidlertid højere salgsindtægter end større kommuner set i relation til antal 18-64-årige indbyggere.

Endelig er der geografiske forskelle i salgsomfang. Kommunerne i Region Sjælland har højere salgsindtægter pr. 18-64-årig end kommunerne i de øvrige regioner i 2024, mens kommunerne i Region Midtjylland og Region Hovedstaden har lavere salgsindtægter end de øvrige kommuner, når man opgør det pr. 18-64-årig indbygger. Salgsindtægterne er faldet blandt kommunerne i alle regioner – bortset fra i Region Sjælland, hvor de er relativt uændrede i perioden.

Opgørelsesmetode og opmærksomhedspunkter

Afgrænsning af botilbud: nettodriftsudgifter til længerevarende botilbud (5.38.50), midlertidige botilbud (5.38.52) og botilbudslignende tilbud (5.38.51).

Upræcis opgørelse i enkelte kommuner. Opgørelsen kan være upræcis i enkelte kommuner, jf. afsnit 1.2. Derfor beskriver analysen udviklingen på landsplan og for større grupper af kommuner opdelt efter beliggenhedsregion og størrelse. Følsomhedsanalyser viser, at billedet af de overordnede trends er de samme, hvis man korrigerer kommuner, hvor der ser ud til at være fejl i data i perioden.

> **Afrapportering**

1 Baggrund, formål og fremgangsmåde

1.1 Baggrund og formål

Kommunerne har både myndigheds-, forsynings- og betalingsansvaret for det specialiserede voksenområde, herunder botilbud til voksne med handicap eller psykiske lidelser. Som myndighed har kommunerne ansvaret for at tilbyde hjælp og støtte til deres borgere med særlige behov. De kan vælge at opfylde borgernes behov ved at bruge egne tilbud og indsatser eller ved at købe passende tilbud hos andre driftsherrer. Kommunerne kan også vælge selv at være driftsherre for botilbud, dvs. tilbyde pladser til egne borgere og eventuelt sælge pladser til andre kommuner.

Botilbudsområdet adskiller sig fra andre kommunale serviceområder ved, at kommunerne køber og sælger relativt meget på tværs af kommuner, ligesom de køber mange pladser i botilbud drevet af regionerne og private leverandører. En del af forklaringen på denne struktur er, at botilbudsområdet er præget af en meget forskelligartet borgergruppe. De enkelte målgrupper er relativt små og har ofte brug for en specialiseret social indsats, der imødekommer deres specifikke og ofte komplekse behov. Derfor kan hver enkelt kommune ikke opbygge botilbudskapacitet og socialfaglig ekspertise til samtlige målgrupper.

Denne analyse afdækker følgende:

- Kommunernes udgifter til eksterne køb af botilbud, herunder hos andre kommuner, regioner og private leverandører, 2018-2024
- Kommunernes indtægter fra salg af botilbud til andre kommuner, 2018-2024.

Analysen opgør købsudgifter og salgsindtægter for hele landet og fordelt på grupper af kommuner opdelt efter beliggenhedsregion og størrelse.

1.2 Fremgangsmåde

Analysen bygger på kommunernes indberettede regnskabsoplysninger til Danmarks Statistik i perioden 2018-2024.

Følgende kontoplanafgrænsning (Indenrigs- og Sundhedsministeriet, 2025) er anvendt til opgørelse af nettodriftsudgifter på botilbudsområdet:

- 5.38.50 Botilbud til længerevarende ophold (servicelovens § 108)
- 5.38.52 Botilbud til midlertidigt ophold (servicelovens § 107)
- 5.38.51 Botilbudslignende tilbud (omfattet af § 4, stk. 1, nr. 3, i lov om socialtilsyn).

Der er udelukkende trukket udgifter og indtægter på dranst 1 (drift), dvs. der er ikke modregnet indtægter fra statsrefusion (dranst 2).

Kommunernes indtægter fra salg af botilbudspladser til andre kommuner er opgjort på art 7.7 på de relevante funktioner. Kommunernes betalinger til køb af botilbudspladser hos hhv. andre kommuner og regioner findes under de relevante funktioner som hhv. art 4.7 og art 4.8. Udgifter til køb hos private tilbud findes under art 4.0 (tjenesteydelser uden moms) med ejerforholdskode 4 (private leverandører af ikke-momsbelagte tjenesteydelser). Private tilbud inkluderer både kommercielle og ikke-kommercielle private tilbud, jf. Boks 1.1.

Boks 1.1 Kommercielle og ikke-kommercielle private tilbud

- **Kommercielle private tilbud** omfatter virksomhedstyperne A/S, ApS, I/S, IVS, enkeltmandsvirksomhed, personligt ejet mindre virksomhed, selskab med begrænset ansvar og andelsselskab (-forening) med begrænset ansvar.
- **Ikke-kommercielle private tilbud** omfatter fx virksomhedstyperne andels-selskab (-forening), erhvervsdrivende fond, fond og andre selvejende institutioner, forening, frivillig forening og statslig administrativ enhed.

Kilde: Social- og Boligministeriet (2024).

Opgørelsen af nettodriftsudgifter, salgsindtægter og købsudgifter efter ovennævnte principper giver på landsplan og for større grupper af kommuner meningsfulde resultater. På kommuneniveau ser der dog ud til at være visse problemer med tallene i visse år i nogle kommuner. Eksempelvis er der i perioden 2018-2024 i de enkelte år mellem 7 og 11 kommuner, hvor betalingerne til køb af tilbud udgør mere end

100 % af kommunens nettodriftsudgifter.¹ Generelt har vi valgt ikke at foretage manuelle korrektioner af tallene for enkeltkommuner. I stedet viser vi i dette notat ikke udgifter og indtægter i de enkelte kommuner, men beskriver i stedet udviklingen på landsplan samt for større grupper af kommuner inddelt efter størrelse og beliggenhedsregion. Vi har dog foretaget en række følsomhedsanalyser, hvor vi har korrigeret tallene for de pågældende kommuner i opgørelserne.² Følsomhedsanalyserne viser de samme overordnede trends som de i rapporten præsenterede. Vi har undervejs i rapporten angivet resultaterne af følsomhedsanalyserne i relevant omfang.

Når vi ser på forskelle mellem kommuner af forskellig størrelse, inddeler vi kommunerne i tre grupper efter indbyggertal i 2024, jf. Tabel 1.1.

Tabel 1.1 Tre grupper af kommuner, inddelt efter størrelse (indbyggertal 2024)

Kommunegruppe	Indbyggertal 2024, interval	Gennemsnitligt indbyggertal, 2024	Antal kommuner
Mindre kommuner	< 36.783	24.143	33
Mellemstore kommuner	36.783-55.454	45.415	32
Større kommuner	> 55.454	112.460	33

Kilde: Data om indbyggertal fra Danmarks Statistik samt egne beregninger.

1.3 Læsevejledning

Rapportens analyseresultater er delt op i to kapitler. Kapitel 2 omhandler kommunernes samlede nettodriftsudgifter til botilbudsområdet samt udgifter til eksterne køb af botilbud. Vi opgør de samlede købsudgifter, købsudgifter fordelt på forskellige leverandørtyper, købsudgifter som andel af de samlede nettodriftsudgifter samt købsudgifter pr. 18-64-årig. Desuden ser vi på købsudgiftstallene fordelt på kommuner i de fem regioner og på de tre grupper af kommuner, inddelt efter indbyggertal. Kapitel 3 omhandler kommunernes indtægter fra salg af tilbud, herunder samlede indtægter og indtægter opgjort pr. 18-64-årig indbygger for at kunne sammenligne grupper af kommuner. Også salgsindtægtstallene opgøres fordelt på kommuner i de fem regioner og på de tre grupper af kommuner, inddelt efter indbyggertal.

¹ Købsandelen er højst 110 % og i 4-9 ud af 10 kommuner i det enkelte år højst 105 %. Tre kommuner ligger over 100 % i hele perioden, én kommune ligger over 100 % i 6 ud af 7 år, mens det for to kommuner gælder i 5 ud af 7 år.

² Såvel de tre kommuner, der ligger over 100 % i alle årene, som de tre kommuner, som ligger over 100 % i mindst 5 ud af 7 år, er udeladt af følsomhedsanalysen.

2 Kommunernes samlede nettodriftsudgifter og udgifter til køb af botilbud

I dette kapitel ser vi nærmere på kommunernes nettodriftsudgifter og deres udgifter til eksterne køb af botilbudspladser. Vi ser kommunerne i et myndighedsperspektiv, idet vi fokuserer på udgifter, der vedrører de borgere, som kommunen har myndigheds- og betalingsansvar for, herunder eksterne køb af pladser til disse borgere. Vi ser på kommunernes nettodriftsudgifter og købsudgifter i 2024 og på udviklingen i perioden 2018-2024. Endvidere ser vi på fordelingen af købsudgifter på leverandørtyper, herunder andre kommuner, regioner og private leverandører.

I afsnit 2.1 opgør vi kommunernes nettodriftsudgifter og udgifter til køb af botilbudspladser i hele landet, set under ét. I afsnit 2.2 sammenligner vi kommunerne beliggende i de fem regioner, mens vi i afsnit 2.3 sammenligner mindre, mellemstore og større kommuner.

2.1 Nettodriftsudgifter og købsudgifter – hele landet

2.1.1 Køb i alt

Tabel 2.1 viser kommunernes samlede nettodriftsudgifter og deres udgifter til eksterne køb af botilbudspladser i perioden fra 2018 til 2024 i faste priser (2025-priser). I 2024 var de samlede nettodriftsudgifter til botilbud på voksenområdet 25,4 mia. kr. Heraf udgjorde udgifter til midlertidige botilbud 6,3 mia. kr., udgifter til længerevarende botilbud 7,9 mia. kr. og udgifter til botilbudslignende tilbud 11,2 mia. kr.

Det fremgår af Tabel 2.1, at de samlede nettodriftsudgifter til botilbud er steget med 19 % over de undersøgte 7 år – fra 21,3 mia. kr. i 2018 til 25,4 mia. kr. i 2024. Den procentvise stigning er den samme, når man tager højde for udviklingen i antallet af 18-64-årige borgere. Således steg udgifterne fra knap 3.800 kr. pr. 18-64-årig i 2018 til knap 4.500 kr. pr. 18-64-årig i 2024. Udgifterne til eksterne køb af botilbud fra andre kommuner, regioner og private leverandører steg med 22 % fra 13,2 mia. kr. i 2018 til 16,0 mia. kr. i 2024.

Tabel 2.1 Kommunernes nettodriftsudgifter i alt til botilbud og udgifter til eksterne køb af botilbud, 2018-2024 (mia. kr., 2025-priser)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Udvikling 2018-2024
Nettodriftsudgifter i alt	21,3	21,8	22,4	23,2	23,9	24,5	25,4	19 %
Udgifter til eksterne køb	13,2	13,7	14,0	14,4	14,6	15,4	16,0	22 %
Købsandel	62 %	63 %	62 %	62 %	61 %	63 %	63 %	1 procentpoint
Udgifter til eksterne køb pr. 18-64-årig	3.765	3.904	3.991	4.094	4.151	4.321	4.480	19 %

Anm.: Følsomhedsanalysen viser de samme overordnede trends med 19 % stigning i nettodriftsudgifter og 22 % stigning i udgifter til eksterne køb, hvilket giver en købsandel på 60 % i 2018 og 62 % i 2024.

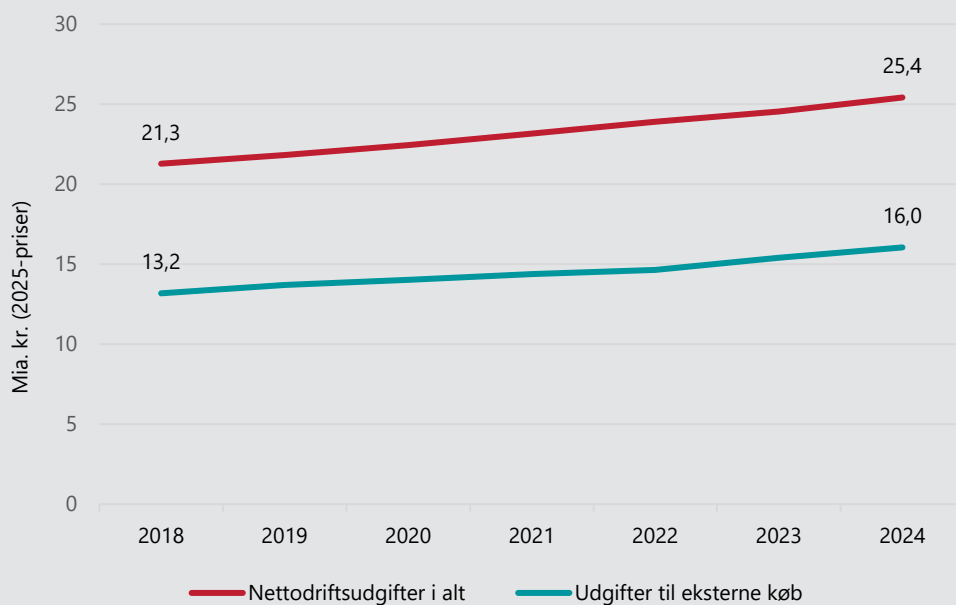
Note: 'Udgifter til eksterne køb' er kommunernes samlede udgifter til køb af botilbudspladser hos andre kommuner, regioner og private leverandører. 'Nettodriftsudgifter i alt' er kommunernes samlede nettodriftsudgifter til botilbud. Se afgrænsninger i afsnit 1.2. Opgjort ekskl. indtægter fra statsrefusion.

Kilde: Kommunale regnskabsdata fra Danmarks Statistik samt egne beregninger.

I 2024 brugte kommunerne altså 25,4 mia. kr. til området for botilbud til voksne, heraf 16,0 mia. kr. til eksterne køb. Det vil sige, at eksterne købsudgifter udgjorde 63 % af de samlede nettodriftsudgifter til området for botilbud til voksne med særlige behov. Hver gang kommunerne brugte 100 kr. på området i 2024, gik de 63 kr. således til at betale for tilbud leveret af andre kommuner, regioner eller private aktører. Det fremgår af næstnederste række i Tabel 2.1, der viser 'købsandel' – forstået som den andel af de samlede udgifter, der går til eksterne køb.

De beskrevne udgiftsudviklinger fra Tabel 2.1 er illustreret grafisk i Figur 2.1. Både de samlede udgifter og de eksterne købsudgifter er som nævnt steget med hhv. 19 % og 22 %, jf. Figur 2.1. De samlede udgifter har således haft omtrent samme stigningstakt som de eksterne købsudgifter. Derfor er købsandelen stort set stabil fra 2018 til 2024, jf. også Tabel 2.1 og Figur 2.2.

Figur 2.1 Kommunernes nettodriftsudgifter til botilbud i alt og udgifter til eksterne køb af botilbud, 2018-2024 (mia. kr., 2025-priser)

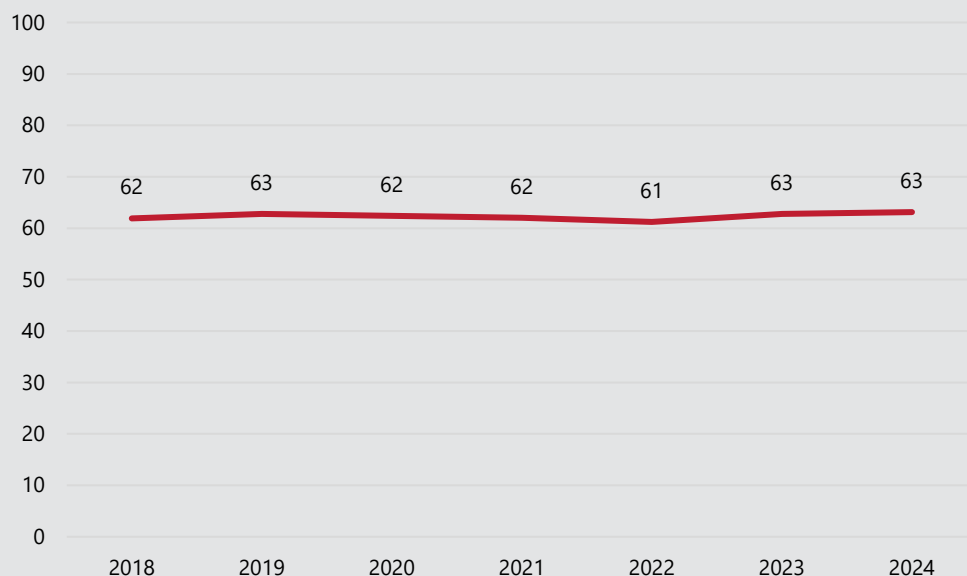
Kilde: Kommunale regnskabsdata fra Danmarks Statistik og egne beregninger.

På landsplan er det altså relativt stabilt, hvor meget betalinger til eksterne køb af botilbud udgør af det samlede forbrug i perioden. Den samlede købsandel var 62 % i 2018 og 63 % i 2024. Det betyder omvendt, at 38 % af udgifterne i 2018 og 37 % af udgifterne i 2024 gik til at betale for botilbud og botilbudslignende tilbud, som den enkelte kommune selv leverer til sine egne borgere, se også Figur 2.2.

En tidligere opgørelse af disse tal viser, at den samlede købsandel ligeledes var stabil i årene fra 2015 til 2020, mens købsandelen faldt fra 2011 til 2014 (Dalsgaard et al., 2022).³

³ Bemærk, at disse tal er opgjort med en bredere udgiftsafgrænsning i 'nævneren', da de samlede udgifter inkluderer udgifter til socialpædagogisk støtte uden for botilbud på grund af den måde, udgifterne var konteret på i den daværende kontoplan.

Figur 2.2 Kommunernes samlede købsandel i procent, 2018-2024

Kilde: Kommunale regnskabsdata fra Danmarks Statistik samt egne beregninger.

2.1.2 Fordeling af køb på leverandørtyper

Tabel 2.2 viser de samlede udgifter til køb af botilbudspladser opdelt på køb hos andre kommuner, regioner og private leverandører. Tabellen viser også to forskellige opgørelser af leverandørstrukturen i form af udgiftsandele. For det første er det opgjort, hvor stor en andel af *de samlede nettodriftsudgifter* til botilbud der udgøres af udgifter til køb hos forskellige leverandørtyper. For det andet er det opgjort, hvor stor en andel af *de samlede eksterne købsudgifter* der udgøres af forskellige leverandørtyper.

Ser vi først på situationen i 2024, er det som nævnt 63 % af de samlede udgifter, der anvendes til eksterne køb, mens 37 % går til at betale for botilbud drevet af egen kommune. De 63 % eksterne køb er fordelt med knap 20 % til køb af tilbud drevet af andre kommuner, knap 14 % til køb af tilbud drevet af regioner og knap 30 % til køb af tilbud drevet af private leverandører. Det bemærkes, at private leverandører både inkluderer 'kommercielle' og 'ikke-kommercielle' private leverandører, hvor sidstnævnte bl.a. tæller selvejende og fondsejede tilbud (jf. også Boks 1.1).

Ser man på sammensætningen af de samlede eksterne køb af botilbud, er det i 2024 knap 32 % af købsudgifterne, der går til tilbud drevet af andre kommuner, knap 22 % til regionale leverandører og knap 47 % til private leverandører.

Tabel 2.2 **Nettodriftsudgifter til eksterne køb af botilbud fordelt på andre kommuner, regioner og private leverandører, 2018 og 2024 (mia. kr., 2025-priser)**

	2018			2024			Udvikling 2018- 2024
	Mia. kr. (2025- priser)	Andel af samlet udgift	Andel af køb i alt	Mia. kr. (2025- priser)	Andel af samlet udgift	Andel af køb i alt	Købsud- gifter
Køb hos andre kommuner	5,9	28 %	45 %	5,1	20 %	32 %	-14 %
Køb hos regioner	2,9	13 %	22 %	3,5	14 %	22 %	21 %
Køb hos private	4,4	21 %	34 %	7,5	30 %	47 %	69 %
Eksterne køb i alt	13,2	62 %	100 %	16,0	63 %	100 %	22 %
Kommunens egne botilbud	8,1	38 %		9,4	37 %		16 %
Nettodriftsudgifter i alt	21,3	100 %		25,4	100 %		19 %

Anm.: De steder i tabellen, hvor tal ikke summerer korrekt, skyldes afrunding.

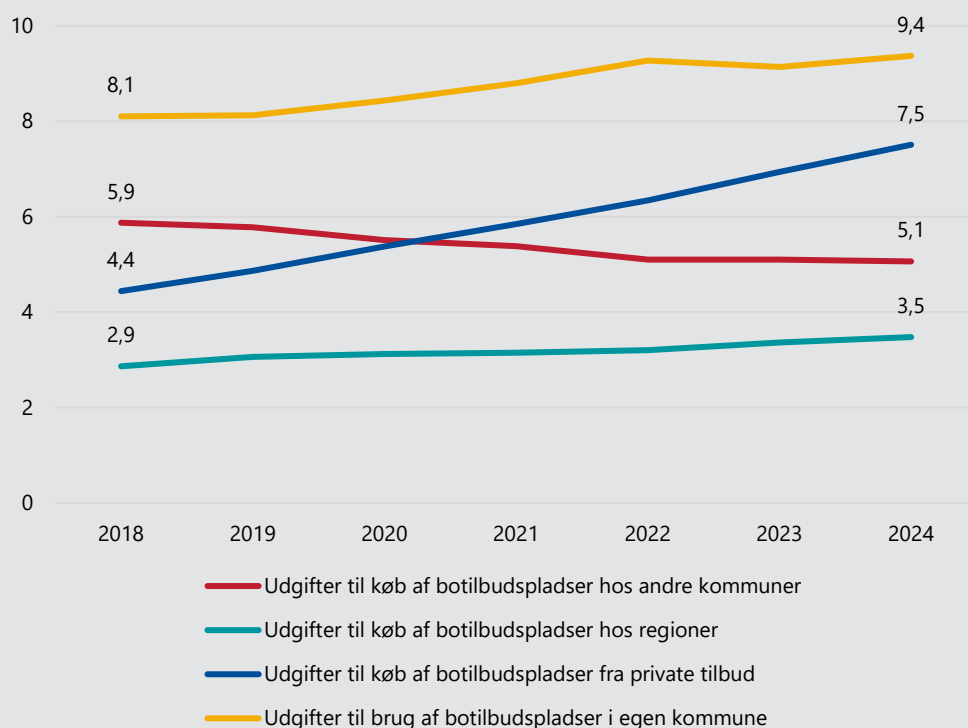
Kilde: Kommunale regnskabsdata fra Danmarks Statistik samt egne beregninger.

Ser vi dernæst på udviklingen fra 2018 til 2024, er der to tydelige tendenser i Tabel 2.2. Den ene tendens er, at udgifterne til køb af pladser hos andre kommuner er faldet. Faldet har været på 14 % fra 5,9 mia. kr. i 2018 til 5,1 mia. kr. i 2024. Den anden tendens er, at udgifterne til køb af pladser hos private leverandører er steget. Stigningen har været på 69 % fra 4,4 mia. kr. i 2018 til 7,5 mia. kr. i 2024. Desuden er udgifterne til køb af pladser hos regionerne steget med 21 % fra 2,9 mia. kr. i 2018 til 3,5 mia. kr. i 2024.

Man skal være opmærksom på, at selvom udgifterne til køb *hos andre kommuner* er faldet, er dette fald blevet mere end modsvaret af en stigning i udgifter til brug af botilbud *i egen kommune*. Således steg udgifterne til egne botilbud fra 8,1 mia. kr. i 2018 til 9,4 mia. kr. i 2024, hvilket svarer til 16 %. Alt i alt er udgifterne til kommunale tilbud således steget i perioden med godt 3 % fra 14,0 i 2018 til 14,4 mia. kr. i 2024.

Udviklingerne i købsudgifterne til de tre leverandørtyper i hele perioden 2018-2024 er illustreret grafisk i Figur 2.3. Udgifter til kommunale leverandører er delt op i udgifter til botilbud drevet af hhv. andre kommuner og egen kommune.

Figur 2.3 Udgifter til køb af botilbud hos egen kommune, andre kommuner, regioner og private, 2018-2024 (mia. kr., 2025-priser)

Kilde: Kommunale regnskabsdata fra Danmarks Statistik samt egne beregninger.

Det fremgår af Figur 2.3, at udgifterne til køb hos andre kommuner er faldet, mens udgifterne til køb hos private leverandører og hos regionerne er steget i perioden fra 2018 til 2024. Som nævnt er også udgifterne til kommunale tilbud i egen kommune steget i perioden.

Udgiftsudviklingen afspejler sig naturligt i udviklingen i de eksterne købsandele for de forskellige leverandørtyper, jf. Tabel 2.2. Således blev der anvendt 28 kr. ud af 100 til at købe tilbud hos andre kommuner i 2018, mens det var 20 kr. i 2024. Omvendt anvendte kommunerne 21 kr. ud af 100 til at købe pladser hos private leverandører i 2018, mens det i 2024 var 30 kr. For regionale tilbud var niveauet ret stabilt over perioden med 13 kr. ud af 100 i 2018 og 14 kr. i 2024.

Også sammensætningen af de samlede eksterne køb har ændret sig, jf. Tabel 2.2. I 2018 var det 66 % af de samlede købsudgifter, der blev brugt hos offentlige leverandører, herunder andre kommuner (45 %) og regionerne (22 %). I 2024 var dette tal faldet til 53 %, med 32 % til tilbud drevet af andre kommuner og 22 % til

regionale leverandører. Private leverandørers udgiftsmæssige andel af de samlede eksterne køb er således steget fra 34 % til 47 % i perioden.

Perspektivering til antallet af botilbudspladser

Samtidig med ændringerne i sammensætningen af de eksterne køb ser det ud til, at der i den undersøgte periode er sket ændringer i antallet af botilbudspladser fordelt på forskellige leverandørtyper. Det er ikke muligt ud fra tilgængelige data at opgøre udviklingen i antallet af botilbudspladser fuldt sammenligneligt i hele den undersøgte periode. Hvis vi anvender opgørelser foretaget af Social- og Boligministeriet (2024) samt af Ekspertudvalget på socialområdet (2024), kan vi dog få et overordnet billede af leverandørsammensætningen på botilbudsområdet i 2018 og 2023, jf. Tabel 2.3. Det bemærkes, at tallene angiver antallet af *godkendte* pladser og derfor ikke nødvendigvis er fuldt overensstemmende med antallet af *anvendte* pladser.

Tabel 2.3 Godkendte pladser i botilbud efter servicelovens §§ 107-108 og botilbudslignende tilbud omfattet af § 4, stk. 1, nr. 3, i lov om socialtilsyn, 2018 og 2023 (ultimo året)

	2018		2023	
	Antal godkendte pladser	Andel af alle pladser	Antal godkendte pladser	Andel af alle pladser
Regionale	1.924	7 %	1.983	7 %
Kommunale*	19.040	69 %	19.027	65 %
Private**	6.801	24 %	8.124	28 %
<i>Heraf kommercielle</i>	<i>1.673</i>	<i>6 %</i>	<i>2.571</i>	<i>9 %</i>
<i>Heraf ikke-kommercielle</i>	<i>5.128</i>	<i>18 %</i>	<i>5.553</i>	<i>19 %</i>
I alt	27.765	100 %	29.134	100 %

Anm.: Der tages forbehold for, at pladstallene ikke er direkte sammenlignelige fra 2018 til 2023, jf. Social- og Boligministeriet (2024). Se også denne for øvrige opmærksomhedspunkter vedrørende opgørelse af pladser. 'Uoplyste' pladser er ikke inkluderet.

Note: * Kommunale pladser inkluderer både pladser, der sælges til andre kommuner, og pladser, som kommunerne bruger til egne borge.

** Private pladser inkluderer både 'kommercielle' og 'ikke-kommercielle'.

Kilde: Social- og Boligministeriet (2024) og Ekspertudvalget på socialområdet (2024). Opgørelserne er baseret på tal fra Tilbudsportalen.

Det ses af Tabel 2.3, at der i 2023 er omtrent 29.000 godkendte botilbudspladser i landet. De udgøres af omtrent 19.000 pladser i kommunale, 2.000 pladser i regionale og 8.000 pladser i private botilbud, heraf ca. 2.500 pladser i 'kommercielle' private botilbud og ca. 5.500 pladser i 'ikke-kommercielle' private botilbud, dvs. bl.a. selvejende og fondsejede tilbud, jf. Boks 1.1. Tabel 2.3 viser også, hvor stor en andel af det samlede antal godkendte pladser, der er hhv. kommunale, regionale og

private. De kommunale pladstal lader sig ikke adskille i købte og egne pladser, men samlet udgjorde kommunale pladser 65 % af alle godkendte botilbudspladser i 2023. I alt gik 57 % af botilbudsudgifterne i 2024 til kommunale tilbud, jf. Tabel 2.2. Regionale pladser udgjorde 7 % af alle pladser i 2023, mens udgifter til køb hos regioner udgjorde 14 % af de samlede botilbudsudgifter i 2024, jf. Tabel 2.2. Endelig udgjorde private pladser i alt 28 % af alle pladser i 2023, mens udgifter til køb hos private udgjorde 30 % af de samlede udgifter i 2024, jf. Tabel 2.2. Det ser således ud til, at udgifterne til kommunale pladser relativt set fylder *mindre* end pladstallet, mens udgifterne til regionale og private pladser relativt set fylder *mere* end pladstallene. En mulig forklaring på denne forskel kan være, at der er flere borgere med komplekse problemstillinger i regionale og private tilbud. De fleste kommuner var således i en tidligere undersøgelse enige i, at borgere i eksternt købte botilbudspladser gennemsnitligt har et mere komplekst og højere specialiseret støttebehov end egne borgere i egne tilbud (Dalsgaard og Lemvigh, 2022).

Det samlede antal godkendte botilbudspladser i landet ser desuden ud til at være steget fra 2018 til 2023, jf. Tabel 2.3. Stigningen udgøres primært af private botilbudspladser, mens antallet af regionale og kommunale⁴ botilbudspladser ser nogenlunde stabile ud i perioden. Således ser antallet af godkendte pladser ud til at have udviklet sig i samme retning som udgifterne (jf. Tabel 2.2), om end tallene og perioderne som nævnt ikke er helt sammenlignelige.

2.2 Nettodriftsudgifter og købsudgifter – fordelt på beliggenhedsregion

Som nævnt har kommunerne på landsplan haft stigende samlede udgifter og stigende købsudgifter, men stabile købsandele, da de samlede udgifter er steget i nogenlunde samme takt som købsudgifterne. Der er visse variationer i det generelle billede af udviklingen, når man deler kommunerne op efter deres beliggenhedsregion, jf. Tabel 2.4.

Der har i alle regioner været stigende udgifter til botilbud og stigende købsudgifter. Der er dog forskel på, hvor store stigninger der er tale om. Kommunerne i Region Sjælland har haft de procentvis største stigninger med 31 % på både de samlede udgifter og købsudgifterne, mens kommunerne i Region Nordjylland har haft de mindste stigninger med hhv. 5 % og 12 %⁵.

⁴ Det er ikke muligt at opgøre antallet af botilbudspladser, som kommunerne sælger til andre kommuner hhv. bruger til deres egne borgere.

⁵ Følsomhedsanalysen viser endnu mindre stigninger i Nordjylland med 2 % stigning i de samlede udgifter og 8 % stigning i købsudgifterne.

Tabel 2.4 Kommunernes nettodriftsudgifter, købsudgifter og købsandele, 2018-2024, efter beliggenhedsregion (mia. kr., 2025-priser, vægtede gennemsnit)

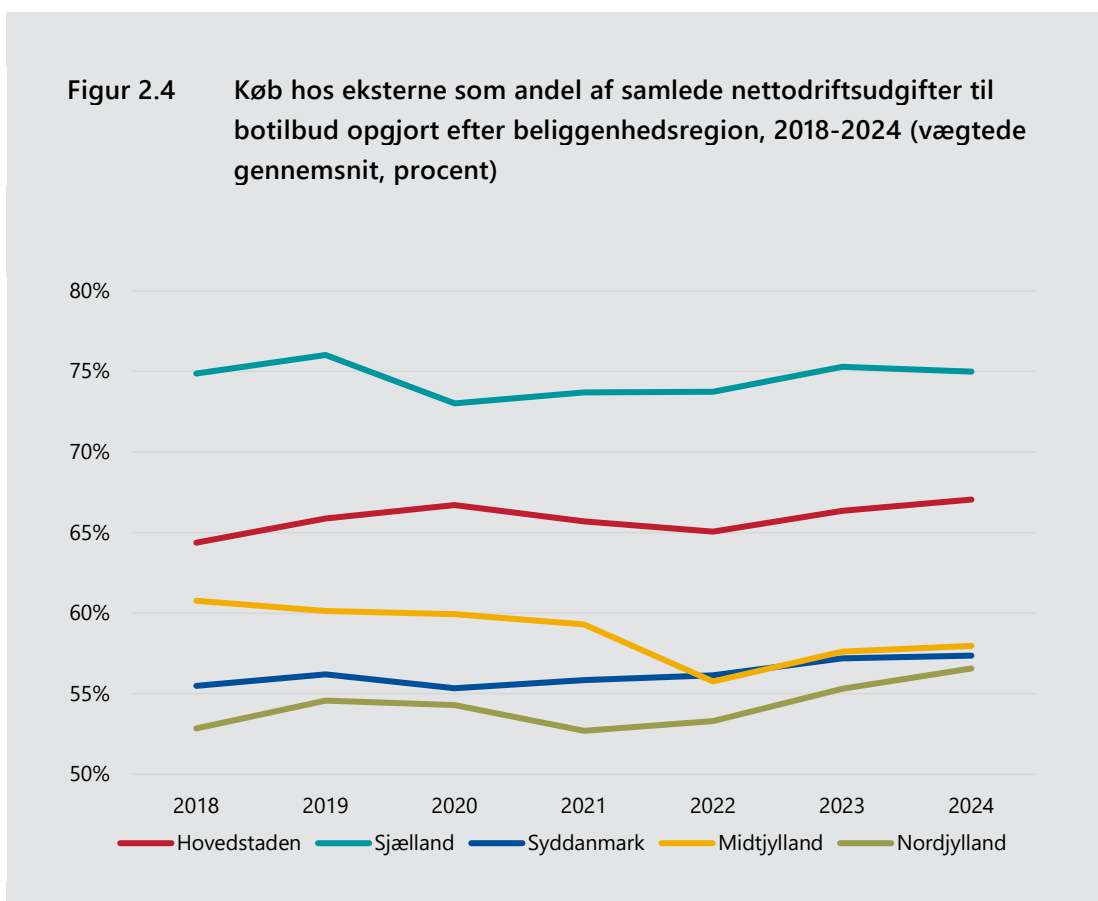
Region		2018	2024	Udvikling 2018-2024
Hovedstaden	Udgifter i alt (mia. kr.)	6,8	7,8	14 %
	Køb i alt (mia. kr.)	4,4	5,2	19 %
	Andel køb af udgifter i alt	64 %	67 %	3 procentpoint
	Køb, kr. pr. 18-64-årig	3.829	4.326	13 %
Sjælland	Udgifter i alt (mia. kr.)	3,0	3,9	31 %
	Køb i alt (mia. kr.)	2,3	3,0	31 %
	Andel køb af udgifter i alt	75 %	75 %	0 procentpoint
	Køb, kr. pr. 18-64-årig	4.672	6.058	30 %
Syddanmark	Udgifter i alt (mia. kr.)	4,3	5,2	22 %
	Køb i alt (mia. kr.)	2,4	3,0	26 %
	Andel køb af udgifter i alt	55 %	57 %	2 procentpoint
	Køb, kr. pr. 18-64-årig	3.328	4.186	26 %
Midtjylland	Udgifter i alt (mia. kr.)	4,6	5,8	26 %
	Køb i alt (mia. kr.)	2,8	3,4	20 %
	Andel køb af udgifter i alt	61 %	58 %	-3 procentpoint
	Køb, kr. pr. 18-64-årig	3.527	4.122	17 %
Nordjylland	Udgifter i alt (mia. kr.)	2,5	2,6	5 %
	Køb i alt (mia. kr.)	1,3	1,5	12 %
	Andel køb af udgifter i alt	53 %	57 %	4 procentpoint
	Køb, kr. pr. 18-64-årig	3.743	4.252	14 %
Hele landet	Udgifter i alt (mia. kr.)	21,3	25,4	19 %
	Køb i alt (mia. kr.)	13,2	16,0	22 %
	Andel køb af udgifter i alt	62 %	63 %	1 procentpoint
	Køb, kr. pr. 18-64-årig	3.765	4.480	19 %

Anm.: Følsomhedsanalysen viser de samme overordnede trends og relationer mellem regionerne. Generelt er der heller ikke for de enkelte regioner den store forskel i udviklingerne til følsomhedsanalysen. Undtagelsen er Nordjylland, hvor stigningerne er lidt mindre i følsomhedsanalysen med 2 % stigning i udgifter i alt (mod 5 % i tabellen), 8 % stigning i køb i alt (mod 12 % i tabellen), 3 procentpoints stigning i købsandel (mod 4 procentpoint i tabellen) og 9 % stigning i køb pr. 18-64-årig (mod 14 % i tabellen).

Kilde: Kommunale regnskabsdata fra Danmarks Statistik samt egne beregninger. Udgifter i alt er nettodriftsudgifter jf. afgrænsningen i afsnit 1.2, dvs. ekskl. indtægter fra statsrefusion.

For at kunne sammenligne størrelsen af kommunernes købsudgifter på tværs af beliggenhed har vi opgjort dem i kr. pr. 18-64-årig indbygger. Som tidligere nævnt har kommunerne på landsplan udgifter til eksterne køb af botilbud på knap 4.500 kr. pr. 18-64-årig i 2024. Der er klare geografiske forskelle i det beløb, hvor især kommunerne i Region Sjælland ligger højt med knap 6.100 kr. pr. 18-64-årig. Kommunerne i de øvrige fire regioner har købsudgifter mellem knap 4.100 (Midtjylland) og godt 4.300 (Hovedstaden) kr. pr. 18-64-årig. Forskellene afspejler i stort omfang forskellene i købsandele.

Ser man dernæst på udviklingen i købsandelene, er de i alle regioner relativt stabile, jf. Tabel 2.4. Figur 2.4 illustrerer udviklingen i købsandele i perioden 2018-2024 blandt kommunerne beliggende i de fem regioner. Endvidere ses det af Figur 2.4 og Tabel 2.4, at købsandelen i hele perioden var højere blandt kommunerne i Østdanmark end blandt kommunerne i Vestdanmark. Kommunerne i Region Midtjylland, Nordjylland og Syddanmark har i 2024 købsandele på 57-58 %⁶, mens kommunerne i Region Hovedstaden har en købsandel på 67 % og kommunerne i Region Sjælland en købsandel på 75 %. Lands gennemsnittet er som nævnt 63 %.

Kilde: Kommunale regnskabsdata fra Danmarks Statistik samt egne beregninger.

⁶ I følsomhedsanalysen ligger de endnu lavere med 53-54 % i Syddanmark og Nordjylland.

Tabel 2.5 viser fordelingen af de eksterne købsudgifter på leverandørtyper blandt kommunerne i de fem regioner i 2024. Det ses, at andelen af udgifter, der går til køb af botilbud hos andre kommuner, ligger på 23 % blandt kommunerne i Region Hovedstaden, på 18-20 % blandt kommunerne i Region Midtjylland, Sjælland og Syddanmark, mens den er lavest, 15 %, blandt kommunerne i Region Nordjylland.

Også i relation til køb hos regioner er der geografiske forskelle. Kommunerne i Region Sjælland og Hovedstaden bruger 10 % af deres samlede udgifter på området til køb hos regionale tilbud, mens kommunerne i Region Nordjylland og Syddanmark bruger hhv. 14 % og 15 %. De midtjyske kommuner bruger flest af deres udgifter til køb hos regionerne, nemlig 19 %.

Desuden fremgår det af Tabel 2.5, at kommunerne i Region Sjælland køber mest hos private leverandører med en købsandel hos private på 44 %. Kommunerne i Region Hovedstaden ligger på 34 % og kommunerne i Region Nordjylland på 27 %. Mindst køb hos private leverandører har kommunerne i Region Midtjylland og Region Syddanmark med 21-22 %.

Tabel 2.5 Udgifter til køb og købsandele hos andre kommuner, regioner og private leverandører efter beliggenhedsregion, 2024 (mia. kr., 2025-priser, vægtede gennemsnit)

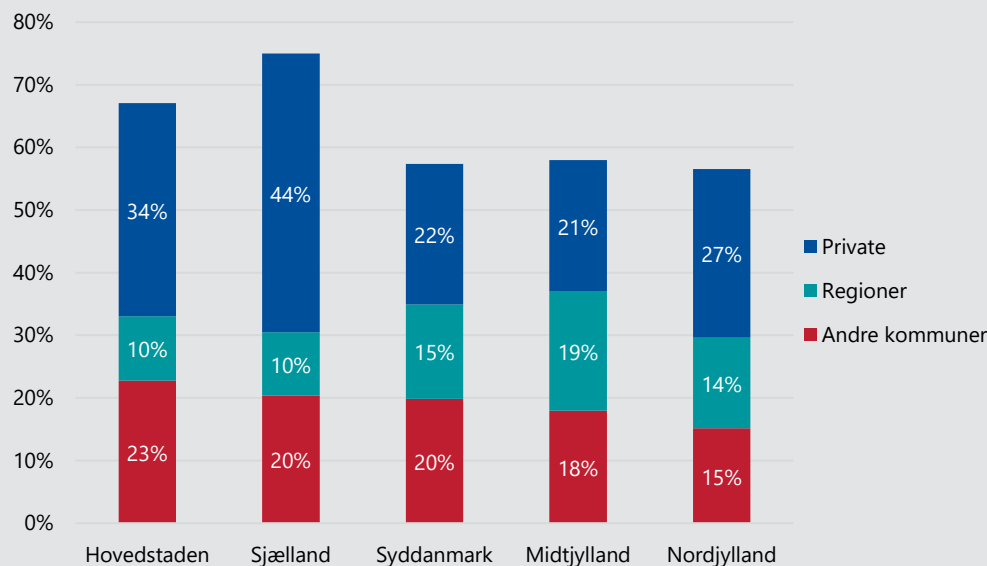
Region		Andre kommuner	Regioner	Private	Køb i alt	Udgifter i alt
Hovedstaden	Køb (mia. kr.)	1,8	0,8	2,7	5,2	7,8
	Andel køb af samlet driftsudgift	23 %	10 %	34 %	67 %	
	Andel af udgift til eksterne køb	34 %	15 %	51 %	100 %	
	Køb, kr. pr. 18-64-årig	1.469	664	2.193	4.326	
Sjælland	Køb (mia. kr.)	0,8	0,4	1,8	3,0	3,9
	Andel køb af samlet driftsudgift	20 %	10 %	44 %	75 %	
	Andel af udgift til eksterne køb	27 %	14 %	59 %	100 %	
	Køb, kr. pr. 18-64-årig	1.645	820	3.593	6.058	
Syddanmark	Køb (mia. kr.)	1,0	0,8	1,2	3,0	5,2
	Andel køb af samlet driftsudgift	20 %	15 %	22 %	57 %	
	Andel af udgift til eksterne køb	35 %	26 %	39 %	100 %	
	Køb, kr. pr. 18-64-årig	1.450	1.098	1.638	4.186	
Midtjylland	Køb (mia. kr.)	1,0	1,1	1,2	3,4	5,8
	Andel køb af samlet driftsudgift	18 %	19 %	21 %	58 %	
	Andel af udgift til eksterne køb	31 %	33 %	36 %	100 %	
	Køb, kr. pr. 18-64-årig	1.278	1.353	1.491	4.122	
Nordjylland	Køb (mia. kr.)	0,4	0,4	0,7	1,5	2,6
	Andel køb af samlet driftsudgift	15 %	14 %	27 %	57 %	
	Andel af udgift til eksterne køb	27 %	26 %	48 %	100 %	
	Køb, kr. pr. 18-64-årig	1.138	1.087	2.027	4.252	
Hele landet	Køb (mia. kr.)	5,1	3,5	7,5	16,0	25,4
	Andel køb af samlet driftsudgift	20 %	14 %	30 %	63 %	
	Andel af udgift til eksterne køb	32 %	22 %	47 %	100 %	
	Køb, kr. pr. 18-64-årig	1.413	971	2.096	4.480	

Anm.: De steder i tabellen, hvor tal ikke summerer korrekt, skyldes afrunding.

Kilde: Kommunale regnskabsdata fra Danmarks Statistik samt egne beregninger. Samlet driftsudgift er nettodriftsudgifter, jf. afgrænsningen i Tabel 1.1., dvs. ekskl. indtægter fra statsrefusion.

Kommunerne i alle regioner har en blanding af køb hos andre kommuner, regioner og private leverandører. Fordelingen er illustreret grafisk i Figur 2.5.

Figur 2.5 Købsandele hos andre kommuner, regioner og private leverandører, fordelt efter beliggenhedsregion, 2024 (vægtede gennemsnit)

Kilde: Kommunale regnskabsdata fra Danmarks Statistik samt egne beregninger.

Der træder tre overordnede typer af leverandørstruktur frem, når man ser på sammensætningen af de eksterne købsudgifter i Tabel 2.5 og Figur 2.5:

1. En struktur med mindre vægt på køb hos regioner og større vægt på køb hos andre kommuner og private, som ses i kommunerne i Region Hovedstaden og Sjælland, hvor sidstnævnte har størst vægt på køb hos private og førstnævnte størst vægt på køb hos andre kommuner
2. En struktur med mindre vægt på køb hos andre kommuner og større vægt på køb hos regioner og private, som ses i kommunerne i Region Nordjylland
3. En struktur med mindre vægt på køb hos private og større vægt på køb hos offentlige leverandører, som det ses i kommunerne i Region Midtjylland og Syddanmark.

Tabel 2.5 viser også købsudgifterne opgjort i kr. pr. 18-64-årig indbygger. Disse tal viser i store træk samme billede som de øvrige nøgletal i tabellen.

En medvirkende forklaring på de regionale forskelle i leverandørstrukturen kan være, at udbuddet af pladser fordelt på forskellige leverandørtyper er forskelligt

regionerne imellem. Fordelingen mellem udbuddet af kommunale og regionale pladser er bl.a. historisk betinget af forskelle mellem kommunerne i tilbøjeligheden til at overtage driften af tidligere amtslige botilbud ved opgavereformen i 2007.

2.3 Nettodriftsudgifter og købsudgifter – fordelt efter kommunestørrelse

Tidligere undersøgelser har vist, at der er forskel på større og mindre kommuners eksterne køb af botilbud (Dalsgaard, 2014; Dalsgaard et al., 2012; 2022). Mindre kommuner bruger i gennemsnit flere af deres botilbudsudgifter til eksterne køb end større kommuner. Derfor er kommunerne i dette afsnit delt op i tre næsten lige store grupper efter størrelse målt ved samlet indbyggertal pr. 1. januar 2024.⁷

Tabel 2.6 viser, at der fortsat i 2024 er forskel på omfanget af eksterne køb i kommuner af forskellig størrelse. Den mindste tredjedel af landets kommuner bruger i gennemsnit 78 % af deres udgifter til eksterne køb. Det svarer til godt 6.300 kr. pr. 18-64-årig indbygger. For den mellemstore tredjedel af kommunerne er de tilsvarende tal 72 %, hvilket er svarende til godt 5.600 kr. pr. 18-64-årig. For den største tredjedel af kommunerne er det 56 %, hvilket svarer til godt 3.700 kr. pr. 18-64-årig indbygger.

Der har i alle tre grupper af kommuner været stigende udgifter til botilbud. Ligeledes har der i alle tre grupper af kommuner været stigende udgifter til eksterne køb. Købsudgifterne er dog steget mest i de mindre og de større kommuner, jf. Tabel 2.6. Det gælder også, når man tager højde for udviklingen i antallet af 18-64-årige indbyggere i perioden.

⁷ For specifikke kommunestørrelser i de tre grupper, se afsnit 1.2.

Tabel 2.6 Kommunernes nettodriftsudgifter, købsudgifter og købsandele, 2018-2024, fordelt på kommunestørrelse (mia. kr., 2025-priser, vægtede gennemsnit)

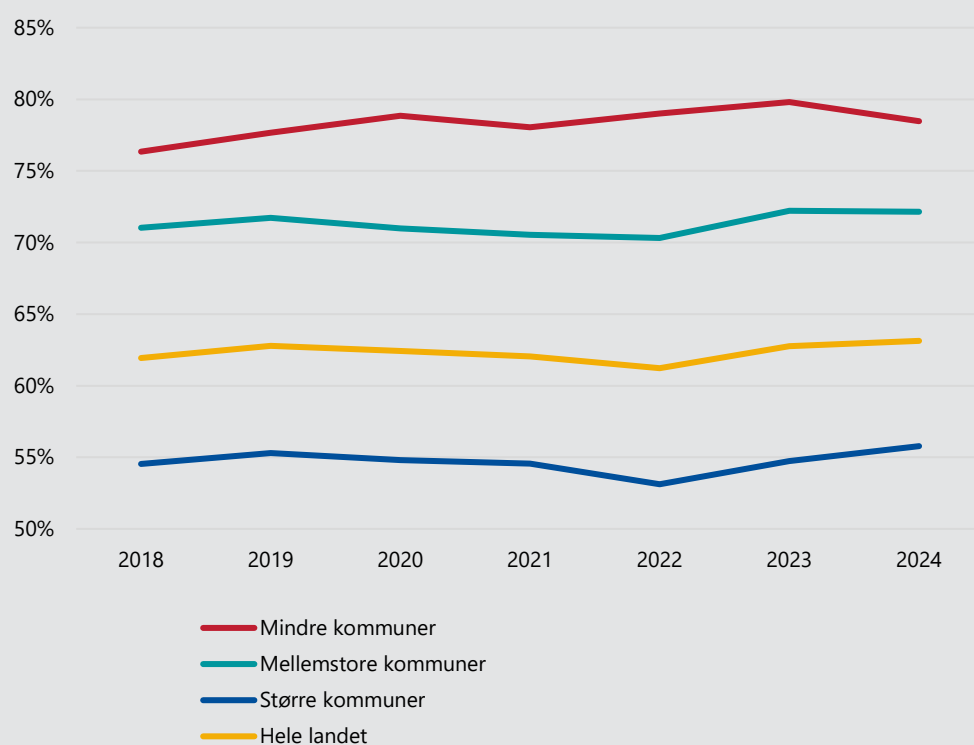
Gruppe		2018	2024	Udvikling 2018-2024
Mindre kommuner	Udgifter i alt (mia. kr.)	3,0	3,6	19 %
	Køb i alt (mia. kr.)	2,3	2,8	22 %
	Andel køb af udgifter i alt	76 %	78 %	2 procentpoint
	Køb, kr. pr. 18-64-årig	5.147	6.335	23 %
Mellemstore kommuner	Udgifter i alt (mia. kr.)	5,5	6,4	16 %
	Køb i alt (mia. kr.)	3,9	4,6	18 %
	Andel køb af udgifter i alt	71 %	72 %	1 procentpoint
	Køb, kr. pr. 18-64-årig	4.807	5.632	17 %
Større kommuner	Udgifter i alt (mia. kr.)	12,7	15,4	21 %
	Køb i alt (mia. kr.)	6,9	8,6	24 %
	Andel køb af udgifter i alt	55 %	56 %	1 procentpoint
	Køb, kr. pr. 18-64-årig	3.107	3.713	20 %
Hele landet	Udgifter i alt (mia. kr.)	21,3	25,4	19 %
	Køb i alt (mia. kr.)	13,2	16,0	22 %
	Andel køb af udgifter i alt	62 %	63 %	1 procentpoint
	Køb, kr. pr. 18-64-årig	3.765	4.480	19 %

Anm.: Følsomhedsanalysen viser de samme overordnede trends og relationer mellem kommunegrupperne.

Kilde: Kommunale regnskabsdata fra Danmarks Statistik samt egne beregninger. Samlede nettodriftsudgifter følger afgrænsningen i afsnit 1.2 og er opgjort ekskl. indtægter fra statsrefusion.

Som på landsplan har stigningstakten for alle tre kommunegrupper været relativt stabil set over hele perioden 2018-2024. Set over de 7 år er købsandelen for alle tre kommunegrupper således steget med 1-2 procentpoint, mens den på landsplan er steget med 1 procentpoint. Udviklingen er illustreret grafisk i Figur 2.6.

Figur 2.6 Købsandele opgjort efter kommunestørrelse, 2018-2024 (vægtede gennemsnit, procent)

Kilde: Kommunale regnskabsdata fra Danmarks Statistik samt egne beregninger. Samlede nettodriftsudgifter følger afgrænsningen i afsnit 1.2 og er opgjort ekskl. indtægter fra statsrefusion.

Tabel 2.7 viser fordelingen af de eksterne købsudgifter på leverandørtyper blandt kommunerne i de tre grupper fordelt efter størrelse i 2024.

Tabel 2.7 Udgifter til køb og købsandele hos andre kommuner, regioner og private leverandører, fordelt på kommunestørrelse, 2024 (mia. kr., 2025-priser, vægtede gennemsnit)

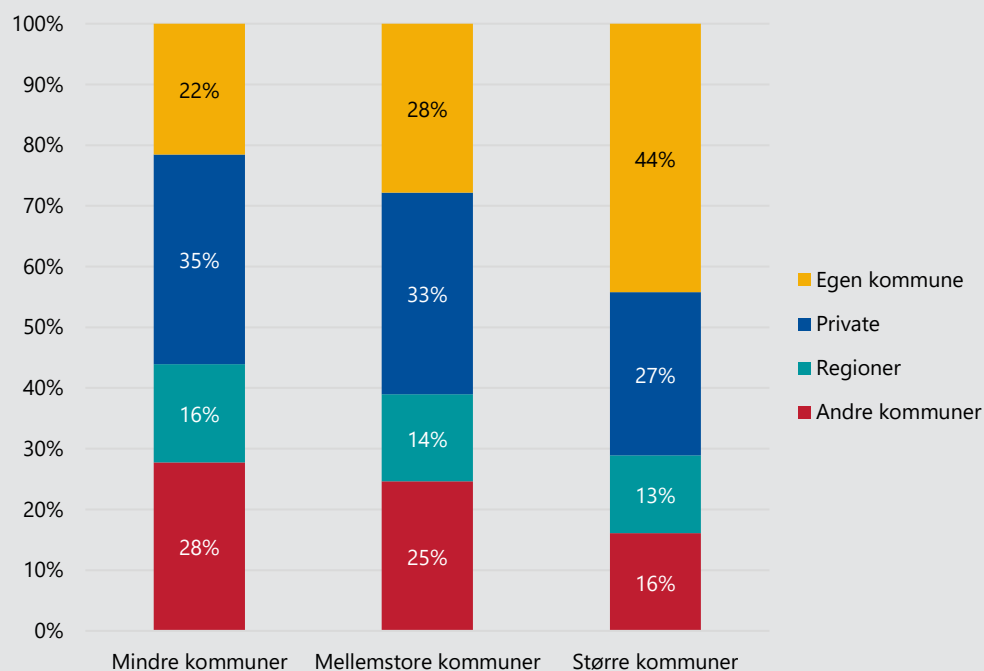
Gruppe		Andre kommuner	Regioner	Private	Køb i alt	Udgifter i alt
Mindre kommuner	Køb (mia. kr.)	1,0	0,6	1,2	2,8	3,6
	Andel køb af samlet driftsudgift	28 %	16 %	35 %	78 %	
	Andel af udgift til eksterne køb	35 %	21 %	44 %	100 %	
	Køb, kr. pr. 18-64-årig	2.241	1.306	2.788	6.335	
Mellemstore kommuner	Køb (mia. kr.)	1,6	0,9	2,1	4,6	6,4
	Andel køb af samlet driftsudgift	25 %	14 %	33 %	72 %	
	Andel af udgift til eksterne køb	34 %	20 %	46 %	100 %	
	Køb, kr. pr. 18-64-årig	1.924	1.119	2.589	5.632	
Større kommuner	Køb (mia. kr.)	2,5	2,0	4,1	8,6	15,4
	Andel køb af samlet driftsudgift	16 %	13 %	27 %	56 %	
	Andel af udgift til eksterne køb	29 %	23 %	48 %	100 %	
	Køb, kr. pr. 18-64-årig	1.072	853	1.787	3.713	
Hele landet	Køb (mia. kr.)	5,1	3,5	7,5	16,0	25,4
	Andel køb af samlet driftsudgift	20 %	14 %	30 %	63 %	
	Andel af udgift til eksterne køb	32 %	22 %	47 %	100 %	
	Køb, kr. pr. 18-64-årig	1.413	971	2.096	4.480	

Anm.: De steder i tabellen, hvor tal ikke summerer korrekt, skyldes afrunding.

Kilde: Kommunale regnskabsdata fra Danmarks Statistik samt egne beregninger. Samlet driftsudgift er nettodriftsudgifter jf. afgrænsningen i afsnit 1.2, dvs. ekskl. indtægter fra statsrefusion.

Den samlede købsandel er som nævnt størst i de mindre kommuner og mindst i de større kommuner, der således er mere selvforsynende. Det afspejler sig naturligt i købsandelene fordelt på leverandørtyper. De mindre kommuner bruger således den største andel af deres samlede udgifter på eksterne køb hos både andre kommuner, regioner og private leverandører. Det er illustreret grafisk i Figur 2.7.

Figur 2.7 Sammensætning af botilbudsudgifter fordelt efter kommunestørrelse, 2024 (vægtede gennemsnit, procent)

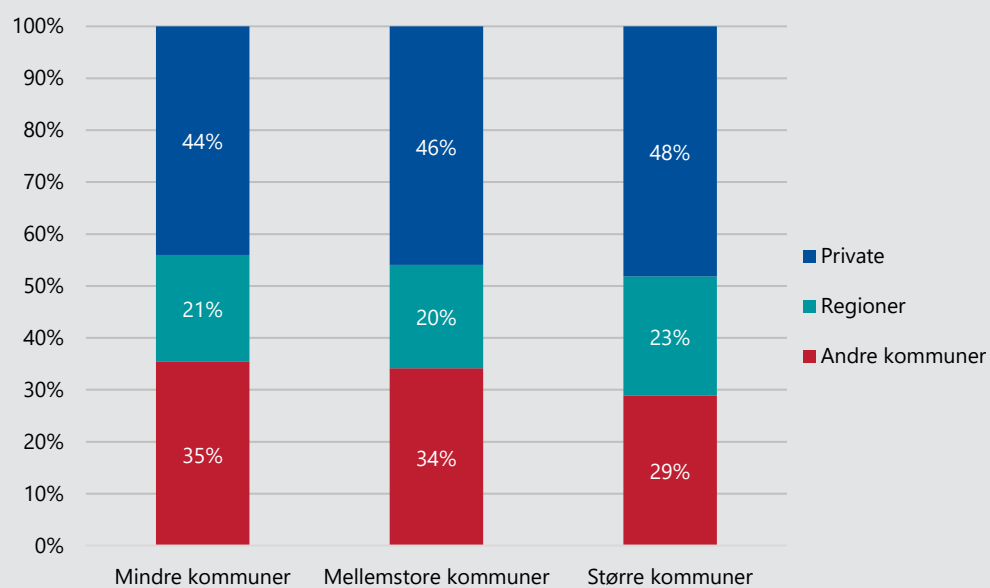

Anm.: De steder i figuren, hvor tal ikke summerer korrekt, skyldes afrunding.

Kilde: Kommunale regnskabsdata fra Danmarks Statistik samt egne beregninger.

Ser man derimod på sammensætningen af udgifterne til eksterne køb, er den næsten ens på tværs af kommunestørrelse. De større kommuner bruger dog en lidt større andel af deres købsudgifter til at købe regionale og private pladser og en lidt mindre andel til at købe pladser hos andre kommuner end de mindre og de mellemstore kommuner. Det er illustreret grafisk i Figur 2.8.

Figur 2.8 **Sammensætning af udgifter til eksterne køb af botilbud, fordelt efter kommunestørrelse, 2024 (vægtede gennemsnit)**

Kilde: Kommunale regnskabsdata fra Danmarks Statistik samt egne beregninger.

3 Kommunernes indtægter fra salg af botilbud

Som det fremgik af kapitel 2, køber kommunerne botilbudspladser eksternt for 16,0 mia. kr. i 2024, og 32 % af de eksterne købsudgifter går til køb hos andre kommuner. I dette kapitel ser vi nærmere på kommunernes indtægter fra salg af botilbudspladser til andre kommuner. Vi ser her kommunerne i et driftsherreperspektiv, idet vi fokuserer på salg af pladser i de botilbud, som kommunerne selv driver. Vi ser på kommunernes salgsindtægter i 2024 og på udviklingen 2018-2024.

I afsnit 3.1 opgør vi kommunernes indtægter fra salg af botilbudspladser i hele landet set under ét. I afsnit 3.2 sammenligner vi kommunerne beliggende i de fem regioner, mens vi i afsnit 3.3 sammenligner mindre, mellemstore og større kommuner. Salgsindtægterne er opgjort både i mia. kr. og i kr. pr. 18-64-årig indbygger.

3.1 Salgsindtægter – hele landet

Tabel 3.1 viser kommunernes samlede indtægter fra salg af botilbudspladser opgjort i mia. kr. og i kr. pr. 18-64-årig i 2018-2024 i faste priser (2025-priser). Det fremgår, at de samlede salgsindtægter er faldet med 10 % over de 7 år – fra 5,8 mia. kr. i 2018 til 5,3 mia. kr. i 2024. Det afspejler faldet i købsudgifter til andre kommuner i perioden, jf. afsnit 2.1.⁸

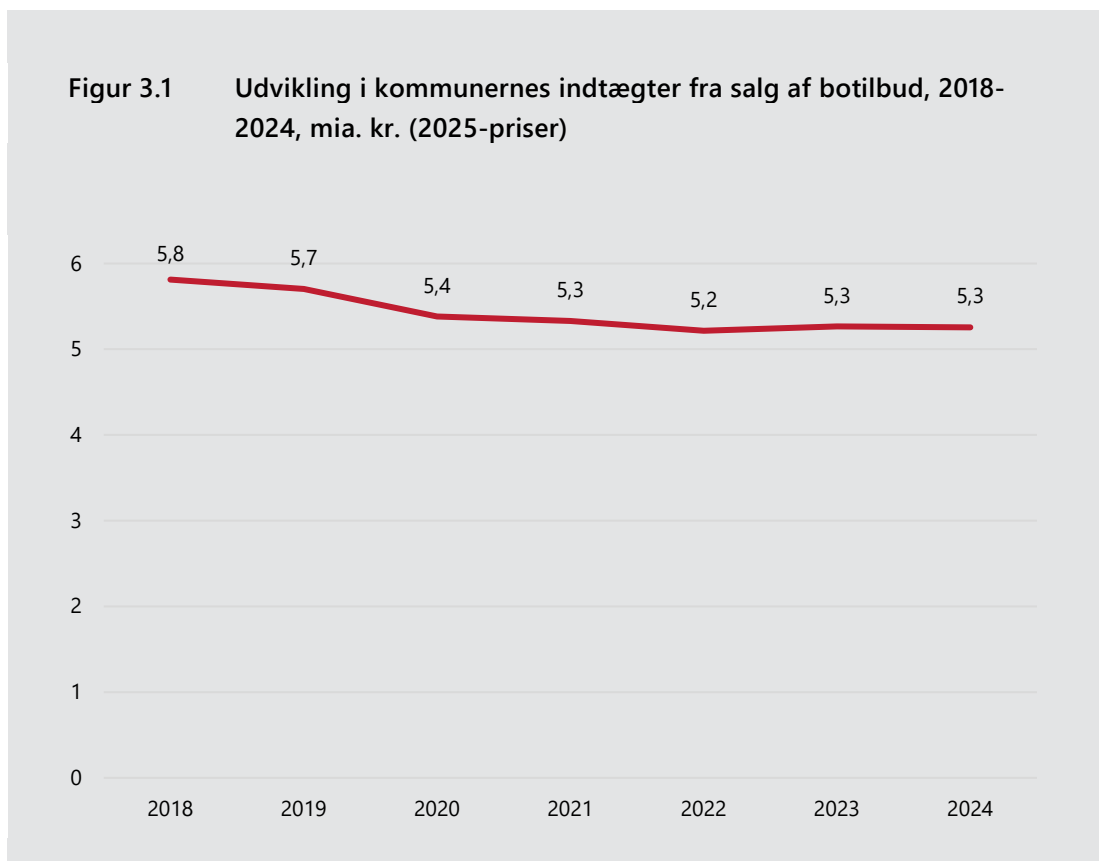
Tabel 3.1 Kommunernes indtægter fra salg af botilbud, 2018-2024 (2025-priser)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Udvikling 2018-2024
Salg i alt af kommunale tilbud, mia. kr.	5,8	5,7	5,4	5,3	5,2	5,3	5,3	-10 %
Salgsindtægter, kr. pr. 18-64-årig	1.661	1.625	1.533	1.518	1.479	1.478	1.468	-12 %

Kilde: Kommunale regnskabsdata fra Danmarks Statistik samt egne beregninger.

⁸ Der er i hele perioden mindre forskelle mellem de registrerede salgsindtægter og de registrerede købsudgifter til botilbud i andre kommuner. I 2024 udgør forskellen i alt 194 mio. kr. VIVE har undersøgt, om forskellen ligger på bestemte grupperinger i kontoplanen, men det ser ikke ud til at være tilfældet. Det antages, at forskellene bl.a. kan henføres til det forhold, at det er forskellige kommuner, der registrerer salgsindtægterne og købsudgifterne, og der derfor er unøjagtigheder og naturlige forskelle i registreringerne på arter.

Udviklingen i salgsindtægterne er illustreret grafisk i Figur 3.1. Faldet har været nogenlunde jævnt over perioden fra 2018 til 2022, mens der har været en mindre stigning fra 2022 til 2023, hvorefter salgsindtægterne har ligget stabilt i 2023-2024.

Kilde: Kommunale regnskabsdata fra Danmarks Statistik samt egne beregninger.

3.2 Salgsindtægter – fordelt på beliggenhedsregion

Tabel 3.2 viser indtægterne i 2018-2024 fra salg af botilbudspladser til andre kommuner fordelt efter salgskommunens beliggenhedsregion. Salgsindtægterne er opgjort både i mia. kr. og i kr. pr. 18-64-årig indbygger for at gøre tallene sammenlignelige mellem kommunegrupperne.

Tabel 3.2 Kommunernes indtægter fra salg af botilbud, efter beliggenhedsregion, 2018-2024 (2025-priser, vægtede gennemsnit)

Region		2018	2024	Udvikling 2018-2024
Hovedstaden	Salg i alt (mia. kr.)	1,7	1,5	-10 %
	Salg, kr. pr. 18-64-årig	1.482	1.267	-15 %
Sjælland	Salg i alt (mia. kr.)	1,1	1,1	0 %
	Salg, kr. pr. 18-64-årig	2.262	2.230	-1 %
Syddanmark	Salg i alt (mia. kr.)	1,3	1,1	-15 %
	Salg, kr. pr. 18-64-årig	1.782	1.517	-15 %
Midtjylland	Salg i alt (mia. kr.)	1,1	1,0	-10 %
	Salg, kr. pr. 18-64-årig	1.378	1.203	-13 %
Nordjylland	Salg i alt (mia. kr.)	0,6	0,6	-12 %
	Salg, kr. pr. 18-64-årig	1.812	1.616	-11 %
Hele landet	Salg i alt (mia. kr.)	5,8	5,3	-10 %
	Salg, kr. pr. 18-64-årig	1.661	1.468	-12 %

Kilde: Kommunale regnskabsdata fra Danmarks Statistik samt egne beregninger.

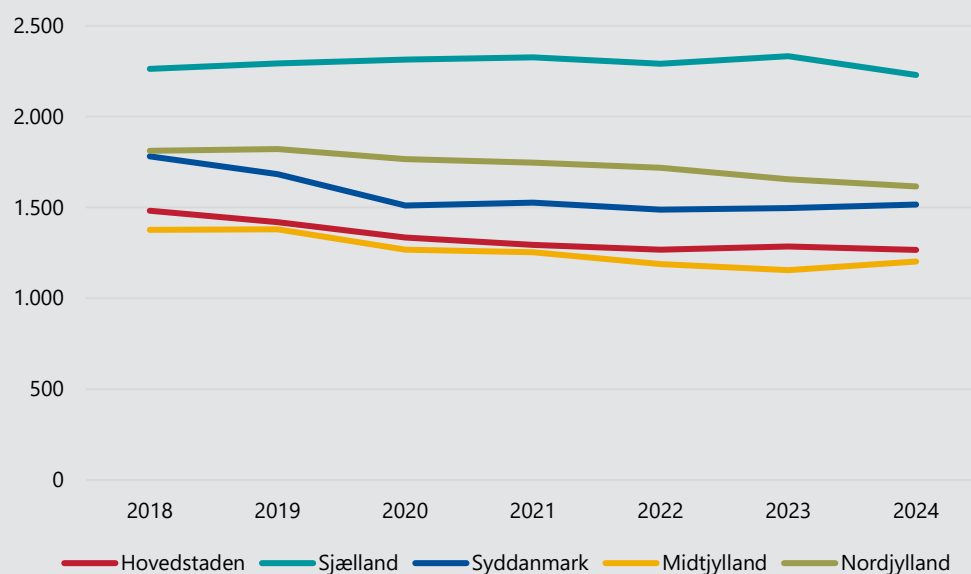
I gennemsnit solgte kommunerne pladser for 1.468 kr. pr. 18-64-årig indbygger i 2024. Det gennemsnit dækker over visse forskelle mellem kommunerne i de forskellige regioner.

Kommunerne i Region Sjælland har højere salgsindtægter pr. 18-64-årig end kommunerne i de øvrige regioner med ca. 2.230 kr. pr. 18-64-årig i 2024. Kommunerne i Region Midtjylland og Hovedstaden har derimod lavere salgsindtægter end de øvrige kommuner med 1.200-1.300 kr. pr. 18-64-årig i 2024. Kommunerne i Region Syddanmark og Nordjylland ligger midt imellem med ca. 1.500-1.600 kr. pr. 18-64-årig. Se også Figur 3.2.

Som på landsplan har der blandt kommunerne i de fleste regioner været faldende salgsindtægter på botilbudsområdet. Undtagelsen er Region Sjælland, hvor kommunernes salgsindtægter ligger på nogenlunde samme niveau i 2018 som i 2024. Det fremgår af Tabel 3.2.

Hvis man ser på salgsindtægterne opgjort pr. 18-64-årig, har faldet været størst blandt kommunerne i Region Syddanmark og Hovedstaden med 15 %, mens kommunerne i Region Nordjylland og Midtjylland har haft fald på 10-13 %.

Figur 3.2 **Udvikling i kommunernes indtægter fra salg af botilbud i kr. pr. 18-64-årig, 2018-2024 (2025-priser, vægtede gennemsnit)**

Kilde: Kommunale regnskabsdata fra Danmarks Statistik samt egne beregninger.

3.3 Salgsindtægter – fordelt efter kommunestørrelse

Kommunerne er i dette afsnit delt op i tre grupper efter størrelse, målt ved samlet indbyggertal i 2024, på samme måde som i afsnit 2.3. Tabel 3.3 viser salgsindtægterne 2018-2024 fordelt på de tre kommunegrupper – opgjort både i mia. kr. og i kr. pr. 18-64-årig indbygger. Figur 3.3 illustrerer udviklingerne grafisk.

Der er i 2024 forskel på omfanget af salgsindtægter i kommuner af forskellig størrelse. Den mindste tredjedel af landets kommuner har de laveste salgsindtægter, absolut set, med 900 mio. kr., mens de mellemstore kommuner har 1,5 mia. kr. og de større kommuner 2,8 mia. kr. i salgsindtægter i 2024. Ser man på opgørelsen af salgsindtægter pr. 18-64-årig, tegner der sig det omvendte billede: Mindre og mellemstore kommuner har højere salgsindtægter, ca. 1.850-2.000 kr. pr. 18-64-årig, end større kommuner med ca. 1.250 kr. pr. 18-64-årig.

Tabel 3.3 Kommunernes indtægter fra salg af botilbud, fordelt på kommunestørrelse, 2018-2024 (2025-priser, vægtede gennemsnit)

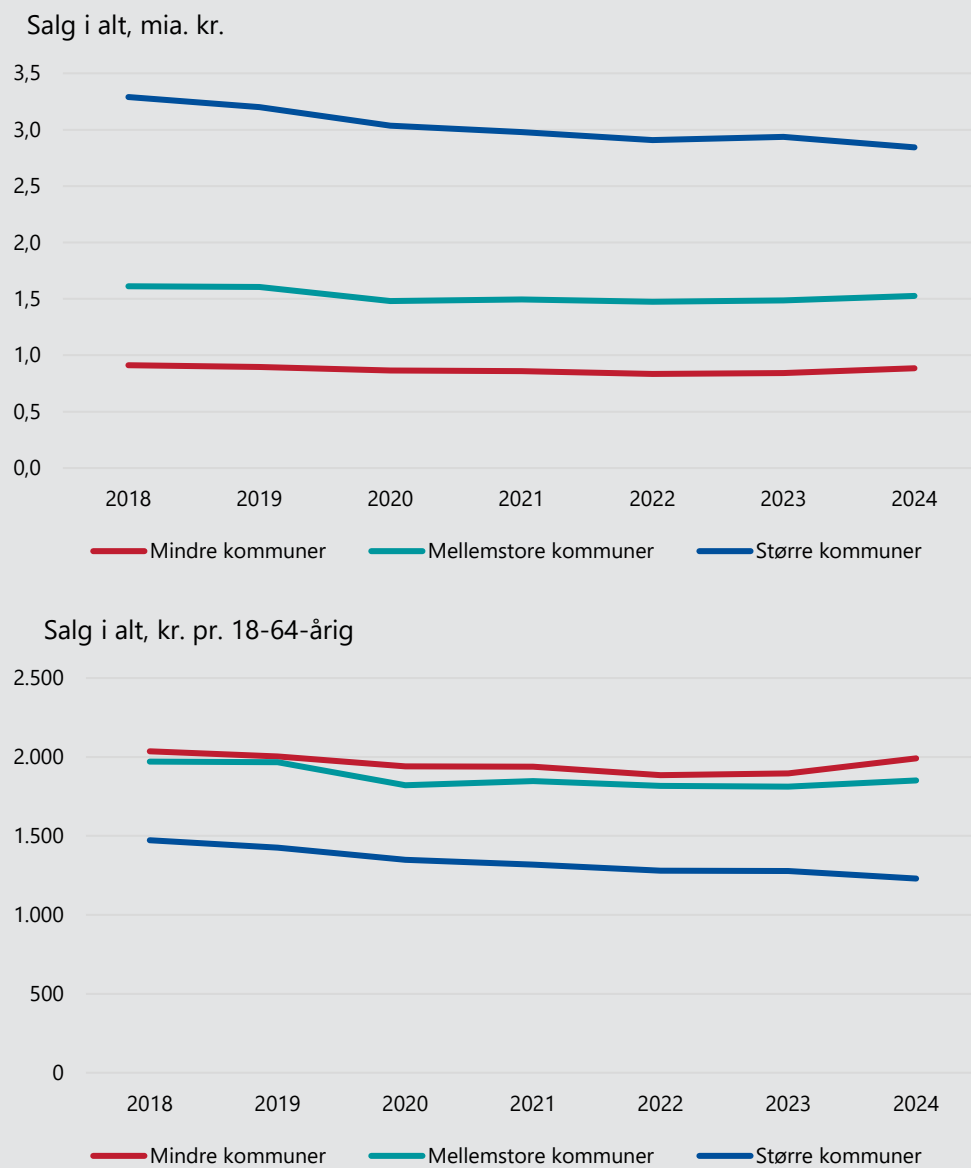
Gruppe		2018	2024	Udvikling 2018-2024
Mindre kommuner	Salg i alt (mia. kr.)	0,9	0,9	-3 %
	Salg, kr. pr. 18-64-årig	2.036	1.992	-2 %
Mellemstore kommuner	Salg i alt (mia. kr.)	1,6	1,5	-5 %
	Salg, kr. pr. 18-64-årig	1.971	1.851	-6 %
Større kommuner	Salg i alt (mia. kr.)	3,3	2,8	-14 %
	Salg, kr. pr. 18-64-årig	1.472	1.230	-16 %
Hele landet	Salg i alt (mia. kr.)	5,8	5,3	-10 %
	Salg, kr. pr. 18-64-årig	1.661	1.468	-12 %

Kilde: Kommunale regnskabsdata fra Danmarks Statistik samt egne beregninger.

Der har i alle tre grupper af kommuner været faldende indtægter fra salg af botilbud. Salgsindtægterne er faldet mest i de større kommuner (14 %) og mindst i de mellemstore og mindre kommuner (3-5 %), jf. Tabel 3.3. Det afspejler faldet i køb af botilbud fra andre kommuner som vist i kapitel 2.

Udviklingen i kommunernes indtægter fra salg af botilbudspladser er som nævnt illustreret grafisk i Figur 3.3, hvor der er to diagrammer. Det øverste diagram viser de absolutte indtægtsniveauer, mens det nederste diagram viser salgsindtægterne opgjort pr. 18-64-årig. Det øverste diagram i Figur 3.3 viser, at de større kommuner absolut set har højere salgsindtægter end de mindre kommuner. Det nederste diagram viser, at de mindre og mellemstore kommuner har højere salgsindtægter end de større kommuner set i relation til antallet af 18-64-årige. Det vil sige, at større kommuner har større salgsvolumen absolut set, mens mindre og mellemstore kommuner sælger mere end de større, hvis man ser det i relation til deres størrelse.

Figur 3.3 Kommunernes indtægter fra salg af botilbud, fordelt på kommunestørrelse, 2018-2024 (2025-priser, vægtede gennemsnit)

Kilde: Kommunale regnskabsdata fra Danmarks Statistik og egne beregninger.

Litteratur

Dalsgaard, C.T. (2014). *Botilbud – stadig en handelsvare? Kommunernes køb og salg af botilbudspladser 2010-2012*. København: KORA – Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning.

Dalsgaard, C.T., Dørken, R., Jakobsen, S.T. & Andersen, A.G. (2012). *Markedsanalyse – botilbudsområdet: Kommunernes køb og salg af pladser til voksne handicappede og sindslidende*. Aarhus: KREVI – Det Kommunale og Regionale Evalueringsinstitut.

Dalsgaard, C.T., Jensen, J.K. & Lemvigh, K. (2022). *Kommunernes køb og salg af botilbud på voksenområdet, 2011-2020: En analyse af kommunale købsudgifter og salgsindtægter på området for botilbud og støtte til voksne med særlige behov*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Dalsgaard, C.T. & Lemvigh, K. (2022). *Kapacitet og efterspørgsel på botilbudsområdet. En kortlægning af, hvordan kommunerne opfylder deres forsyningsforpligtelse for botilbud til voksne, 2022*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Ekspertudvalget på socialområdet (2024). *Supplerende bilagsmateriale 6: Pladser på botilbud 2018-2021*. København: Social-, Bolig- og Ældreministeriet.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet (2025). *Budget- og regnskabssystem for kommuner: Kapitel 3-4 Den autoriserede kontoplan og konteringsregler*.
<https://www.budregn.im.dk/budget-og-regnskabssystem-for-kommuner/3-4-den-autoriserede-kontoplan-and-konteringsregler>

Serviceoven. *LBK nr. 170 af 24/1/2022. Bekendtgørelse af lov om social service*. København: Social- og Ældreministeriet.

Social- og Boligministeriet (2024). *Socialpolitisk redegørelse 2024*. København: Social- og Boligministeriet.

